

OPŁACENIE POLISY UBEZPIECZENIOWEJ W KONTEKŚCIE OCENY POSIADANIA PRZEZ WYKONAWCĘ ZDOLNOŚCI EKONOMICZNEJ LUB FINANSOWEJ NIEZBĘDNEJ DO REALIZACJI ZAMÓWIENIA

I. Warunek posiadania przez wykonawcę zdolności ekonomicznej lub finansowej niezbędnej do realizacji zamówienia

Zgodnie z art. 112 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2023 r., poz. 1605 ze zm.), zwanej dalej „ustawą Pzp”, zamawiający może określić warunki udziału w postępowaniu, które zapewnią posiadanie przez wykonawców zdolności ekonomicznej lub finansowej niezbędnej do realizacji zamówienia. W tym celu zamawiający może wymagać w szczególności posiadania przez wykonawcę odpowiedniego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (art. 115 ust. 1 pkt 3 ustawy Pzp).

W treści § 8 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie podmiotowych środków dowodowych oraz innych dokumentów lub oświadczeń, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy (Dz. U. z 2020 r., poz. 2415 ze zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem”, określone zostało, że w celu potwierdzenia spełniania przez wykonawcę warunków udziału w postępowaniu lub kryteriów selekcji dotyczących sytuacji ekonomicznej lub finansowej zamawiający może żądać **dokumentów potwierdzających, że wykonawca jest ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w zakresie prowadzonej działalności związanej z przedmiotem zamówienia ze wskazaniem sumy gwarancyjnej tego ubezpieczenia.**

Celem przywołanych regulacji prawnych jest zapewnienie realizacji zamówień publicznych przez wykonawców gwarantujących ich należyte wykonanie, jak również poprzez eliminację takich, którzy nie posiadają zdolności ekonomicznej i odpowiednich zasobów finansowych do wykonania zamówienia i ponoszenia za nie odpowiedzialności. W tym kontekście, ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu prowadzonej działalności zabezpiecza wykonawcę przed negatywnymi konsekwencjami ewentualnych roszczeń poszkodowanych powstałych w związku z prowadzoną przez niego działalnością związaną z przedmiotem zamówienia. Pozyskanie ubezpieczenia w tym zakresie ma na celu przeniesienie na zakład ubezpieczeń ciężaru zobowiązań wpływających negatywnie na działalność ubezpieczonego wykonawcy lub którym on sam nie mógłby sprostać.

II. Wykazanie posiadania odpowiedniego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej

Przepis § 8 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia stanowi, że w celu potwierdzenia spełniania przez wykonawcę warunków udziału w postępowaniu lub kryteriów selekcji dotyczących sytuacji ekonomicznej lub finansowej zamawiający może żądać, w szczególności **dokumentów**

potwierdzających, że wykonawca jest ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w zakresie prowadzonej działalności związanej z przedmiotem zamówienia ze wskazaniem sumy gwarancyjnej tego ubezpieczenia. Ustawodawca nie wskazuje konkretnych dokumentów, jakie wykonawca powinien złożyć w celu potwierdzenia posiadania określonego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na art. 809 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r., poz. 1610 ze zm.), zwanej dalej „KC”, który stanowi, że ubezpieczyciel zobowiązany jest potwierdzić zawarcie umowy dokumentem ubezpieczenia, w którym również nie wskazano zdefiniowanych rodzajów dokumentów ubezpieczenia.

Z powyższych regulacji wynika zatem, że nazwa dokumentu ubezpieczenia czy też jego rodzaj nie są istotne – dla realizacji celu normy prawnej wynikającej z art. 115 ust. 1 pkt 3 ustawy Pzp **ważne jest aby dokument ubezpieczenia potwierdzał fakt nawiązania przez wykonawcę stosunku ubezpieczeniowego w zakresie prowadzonej działalności związanej z przedmiotem zamówienia oraz aby wskazywał sumę gwarancyjną tego ubezpieczenia.**

W praktyce najczęściej składanym przez wykonawców na potwierdzenie wymaganej przez zamawiającego sytuacji ekonomicznej lub finansowej dokumentem jest polisa ubezpieczeniowa. W związku z tym pojawia się zagadnienie weryfikacji przez zamawiającego opłacenia składanej przez wykonawcę polisy.

III. Polisa ubezpieczeniowa – czy musi być opłacona?

W pierwszej kolejności należy zastrzec, że **ocena posiadania przez wykonawcę odpowiedniego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej winna być dokonywana przez zamawiającego w oparciu o szczegółową analizę treści złożonych przez wykonawcę dokumentów, w kontekście przepisów rozporządzenia, przepisów KC oraz w odniesieniu do konkretnego warunku udziału w postępowaniu sformułowanego przez zamawiającego w danym postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego.**

Jak już wyżej wskazano na gruncie obowiązującego rozporządzenia, zamawiający może żądać **dokumentów potwierdzających, że wykonawca jest ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w zakresie prowadzonej działalności związanej z przedmiotem zamówienia ze wskazaniem sumy gwarancyjnej tego ubezpieczenia.**

Żeby odpowiedzieć na pytanie jaki dokument potwierdza, że wykonawca jest ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej, a tym samym, czy polisa ubezpieczeniowa musi być opłacona należy odwołać się do przepisów KC regulujących umowę ubezpieczenia.

Zgodnie z art. 814 § 1 KC, jeżeli nie umówiono się inaczej, odpowiedzialność ubezpieczyciela rozpoczyna się od dnia następującego po zawarciu umowy, nie wcześniej jednak niż od dnia następnego po zapłaceniu składki lub jej pierwszej raty. Z kolei z dyspozycji art. 814 § 2 KC wynika, że jeżeli ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zapłaceniem składki lub jej pierwszej raty, a składka lub jej pierwsza rata nie została zapłacona w terminie, ubezpieczyciel może wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym i żądać zapłaty składki za okres, przez który ponosił odpowiedzialność. W braku wypowiedzenia umowy wygasa ona z końcem okresu, za który przypadała niezapłacona składka.

Przepis art. 814 § 1 KC ma charakter dyspozytywny – **ustawodawca zasadniczo pozostawił woli stron umowy ubezpieczenia określenie terminu rozpoczęcia odpowiedzialności ubezpieczyciela**. Dopiero w braku stosownego postanowienia umownego określającego tę datę, należy przyjąć, że rozpoczyna się ona od dnia następującego po zawarciu umowy, nie wcześniej jednak niż dnia następnego po zapłaceniu składki lub jej pierwszej raty (art. 814 § 2 KC).

Z przywołanych przepisów wynika, że w umowie ubezpieczenia strony mogą w sposób odmienny od przyjętego przez ustawodawcę wzorca określić początek odpowiedzialności ubezpieczyciela, w tym również poprzez określenie ram czasowych tej odpowiedzialności niezależnie od daty opłacenia składki ubezpieczeniowej. **Możliwa jest zatem sytuacja, w której dokument ubezpieczenia przewiduje powstanie odpowiedzialności ubezpieczyciela już przed opłaceniem składki ubezpieczeniowej** (np. z datą wskazaną jako początek obowiązywania umowy ubezpieczenia). W świetle przywołanych przepisów KC nie ma bowiem przeszkód, aby ubezpieczyciel przyjął na siebie odpowiedzialność jeszcze przed zapłatą składki ubezpieczeniowej (co nie oznacza, że ubezpieczony jest zwolniony z zapłaty składki w określonym w umowie terminie).

Konieczne jest ustalenie, czy odpowiedzialność ubezpieczyciela rozpoczyna się w momencie zawarcia umowy i opłacenia składki, czy też opłacenie składki zostało odroczone do określonego terminu.

Jeśli w prowadzonym postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego ze złożonych przez wykonawcę **dokumentów wynikać będzie powiązanie powstania ochrony ubezpieczeniowej z momentem uiszczenia składki ubezpieczeniowej, zamawiający będzie uprawniony do żądania złożenia dokumentów ten fakt potwierdzających**.

Natomiast w przypadku, gdy **zgodnie z postanowieniami umowy ubezpieczyciel będzie ponosił odpowiedzialność jeszcze przed zapłaceniem składki, a polisa ubezpieczeniowa zostanie wystawiona z odroczonym terminem płatności składki i na dzień dokonywania przez zamawiającego oceny spełnienia warunku udziału w postępowaniu z art. 112 ust. 2 pkt 3 ustawy Pzp termin ten nie upłynie, należy przyjąć, że potwierdzeniem posiadania ubezpieczenia będzie polisa ubezpieczeniowa (lub inny dokument potwierdzający posiadanie ubezpieczenia)**.

Jeżeli jednak wykonawca przedłoży polisę, w której termin płatności składki (lub termin płatności raty składki) upłynął, to sam dokument nieopłaconej polisy nie jest wystarczający dla potwierdzenia posiadania przez wykonawcę wymaganego ubezpieczenia.

IV. Podsumowanie

- I. Ocena spełnienia wymogu posiadania przez wykonawcę odpowiedniego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej winna być dokonywana przez zamawiającego w oparciu o szczegółową analizę treści złożonych przez wykonawcę dokumentów ubezpieczenia. Dokonując oceny w ww. zakresie zamawiający bada, czy wykonawca rzeczywiście legitymuje się posiadaniem wymaganej ochrony ubezpieczeniowej.
- II. Z dyspozytywnego charakteru przepisu art. 814 § 1 KC wynika możliwość powiązania przez strony umowy ubezpieczenia terminu rozpoczęcia ochrony ubezpieczeniowej z opłaceniem składki ubezpieczeniowej, jednak strony mogą oznaczyć początek

ochrony ubezpieczeniowej również w inny sposób, w tym przed opłaceniem składki ubezpieczeniowej.

- III. Jeśli w prowadzonym postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego ze złożonych przez wykonawcę dokumentów wynikać będzie powiązanie powstania ochrony ubezpieczeniowej z momentem uiszczenia składki ubezpieczeniowej, zamawiający będzie uprawniony do żądania złożenia dokumentów ten fakt potwierdzających. Jeśli zgodnie z postanowieniami umowy ubezpieczyciel będzie ponosił odpowiedzialność jeszcze przed zapłaceniem składki, a polisa ubezpieczeniowa zostanie wystawiona z odroczonym terminem płatności składki i na dzień dokonywania przez zamawiającego oceny spełnienia warunku udziału w postępowaniu z art. 112 ust. 2 pkt 3 ustawy Pzp termin ten nie upłynie, należy przyjąć, że potwierdzeniem posiadania ubezpieczenia będzie polisa ubezpieczeniowa (lub inny dokument potwierdzający posiadanie ubezpieczenia). Jeżeli jednak wykonawca przedłoży polisę, w której termin płatności składki (lub termin płatności raty składki) upłynął, to sam dokument nieopłaconej polisy nie jest wystarczający dla potwierdzenia posiadania przez wykonawcę wymaganego ubezpieczenia.